

ONÓDI BÉLA

festőművész

Budapest, 1900. augusztus 15. - Szentendre, 1991. március 5.

A Szentendre Város Díszpolgára kitüntetést 1988-ban vette át

A Szentendrei Művésztelep legfiatalabb alapító tagja.

A budapesti Terézvárosban töltött gyermekkorában a nagy távolságokat bejáró, gyalogos vagy kerékpáros kirándulások során szerette meg a természetet. Régiségkereskedő szüleivel – akiktől több művész, köztük Rippl-Rónai József festőművész is gyakran vásárolt – sokszor járt a Felvidéken, ahová a családot rokoni szálak is kötötték. Itt ismerkedett meg az akkor még kimeríthetetlen gazdagságban található népi kerámiák és hímzések motívumkincsével, több akkor és ott gyűjtött 19. századi népművészeti tárgyat Onódi haláláig megőrzött.

Mindig szenvedélyesen rajzolt, visszaemlékezései szerint egy egyszerű címfestő munkáját megcsodálva fogalmazódott meg először benne a vágy, hogy festő legyen. Szülei – talán azért, mert népművészettel foglalkoztak – támogatták festői ambícióit. 1918-ban felvették a Képzőművészeti Főiskolára, Baló Endre osztályába. Morva családnevét, az Ostrcil-t ekkor magyarosította Onódira.

1918 nyarat ösztöndíjjal Nagybányán töltötte, barátjával Paizs Goebel Jenővel együtt. Munkáit Réti István korigálta. 1919 nyarán – ismét Paizs Goebellel – a Kecskeméti Művésztelepen dolgoztak. Az 1920-as tanévtől már Réti István osztályában folytatta tanulmányait. Ugyanebben az évben a Múcsarnok elfogadta kiállítására Onódi Almafa című képét. Év végén a Tanácsköztársaság szimpatizánsainak kiszűrésére alakult főiskolai igazoló bizottság előtt kommunistának vallotta magát, ezért eltávolították a Főiskoláról. Ekkor határozta el, hogy Amerikába férjhez ment nővéréhez Philadelphiába költözik. Egy év nyelvtanulás után elhelyezkedett a The Nord American újságnál grafikusként és beiratkozott a philadelphiai Academie of Fine Artba. Ebben az időben kezdett el megrendelésekre portrékat is készíteni.

Az összesen öt Amerikában töltött évet megszakítva 1923-ban Franciaországba utazott, Jeges Ernővel együtt egész nyáron Barbizonban dolgoztak, majd elmerültek a pezsgő párizsi művészéletben. Onódi haláláig visszavágyódó nosztalgiával emlékezett erre az időszakra, s a barbizoni plein air festészet művészeti pályájára is döntő hatással volt. Soha nem tudta megszeretni az amerikai életformát és gondolkodást, ezért 1925-ben hazatért.

1926-ban csatlakozott ahhoz a Réti tanítvány csoporthoz, melynek ekkor már két barátja, Paizs Goebel Jenő és Jeges Ernő is tagja volt, s akik már ekkor fontolgatták, hogy Szentendrén művésztelepet alapítsanak. Onódi boldogan fogadta el a meghívást, s az ezt

követő években ő lett a telep leghűségesebb, végérvényesen Szentendréhez kötődő tagja.

Az 1930-as évek elején – Heintz Henrikkel, Pándy Lajossal és Bánáti Sverák Józseffel – ő is részt vett a Templomdombi katolikus Plébániatemplom freskóinak elkészítésében. A Krisztus életét bemutató jelenetek háttérében – kivéve a megostorozást – szentendrei városképeket festettek. Ezt a munkát – amelyért fizetést nem, csak meleg ebédet kaptak – a művésztelep befogadásáért, hálából ajánlották fel a városnak.

1941-ben a szentendrei Árvay Nagy Ilonával kötött házassága után Onódi a telepről a szerb püspökkert szomszédságában (a mai Alkotmány utcában) álló, klasszicista stílusú patríciusházba költözött. 1942-ben ösztöndíjjal három hónapos tanulmányutat töltött az ekkor Magyarországhoz visszacsatolt Erdélyben. A Nagybányától a székely vármegyéken át Gyimesig tartó utazás – a barbizonihoz hasonló – életre szóló élményt jelentettek számára.

Röviddel a II. világháború után elveszítette szeretett feleségét. Második házasságát Deisinger Margit néprajzkutatóval, (1962 és 196 között a Ferenczy Károly Városi Múzeum igazgatójával) kötötte. A muzeológus feleség nagy szerepet vállalt abban, hogy Onódi Béla Életutam címmel 1984-ben megjelent önéletírását szerkesztette és sajtó alá rendezte.

Onódi Béla képeinek témavilága – az 1942-ben Erdélyben festett tájaitól eltekintve – elsősorban Szent-endréhez kötődik. Mindvégig realista, tárgyias festményein az érzelmi, hangulati elemek uralkodnak, és erősen érződik az impresszionizmus hatása.

1958-ban és 1965-ben gyűjteményes kiállítást rendezett a szentendrei Ferenczy Múzeumban. 1979-ben egyéni kiállítása nyílt a szentendrei Művésztelepi Galériában. 1980-ban, 80. születésnapja alkalmából a Magyar Nemzeti Galériában volt gyűjteményes kiállítása, 85. életévében a Szentendrei Képtár retrospektív anyagot mutatott be életművéből.

Irodalom:

Onódi Béla: Életutam. Szerk. Onódiné Deisinger Margit. A Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár és a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága közös kiadása, Szentendre, 1994.

S. Nagy János: A szentendrei festő – Onódi Béla. Kairosz Könyvkiadó Kft., Budapest, 2003

Mucsi András: Onódi Béla. Szentendre és Vidéke, 1988. november